

Rizikový plynový svár Miloš Balabán

Před dvěma lety německý ministr zahraničí Heiko Maas v reakci na americké sankce vůči evropským společnostem působícím v Íránu prohlásil, že chceme spolupracovat s Američany, nesmíme ale dopustit, aby rozhodovali o nás, ale bez nás. Proto je nutné upevnit ekonomickou nezávislost Evropy, která zvýší odolnost evropských společností od amerických sankcí. I to tím, že vytvoříme na USA nezávislé platební kanály, Evropský měnový fond a nezávislý systém SWIFT.

Maas si teď svoje slova může znovu připomenout. Dnes tyto sankce hrozí těm, kteří se podílí na výstavbě plynovodu Nord Stream 2 z Ruska do Německa.

USA se nyní rozhodly zabránit spuštění plynovodu stůj co stůj a na stole jsou rozsáhlé ekonomické sankce vůči Německu a řadě evropských společností, které se na výstavbě plynovodu podílí. Co je konkrétně ve hře? Postižení nejen ruského Gazpromu, ale i pěti velkých evropských energetických koncernů. Shell (Británie – Nizozemí, druhá největší petro společnost na světě), Uniper (Německo), OMV (Rakousko), Wintershall (Německo), Engie (Francie). Na výstavbě plynovodu se podílí dalších 120 společností z 12 evropských zemí. Předpokládaný účet za sankce: 12 miliard euro plus 4 miliardy euro za zvýšení cen na plyn pro evropské spotřebitele. Nic moc v okamžiku, kdy Evropa řeší, jak se zachránit před dopady koronakrizy a chce se kvůli tomu i masivně zadlužit.

V jinak polarizované americké politice mezi demokraty a republikány v případě sankcí za Nord Stream 2 panuje konsensus (vedle tvrdší politiky vůči Číně). Hlavní americký argument lze shrnout asi takto: na jedné straně vás, Němce, bráníme naší vojenskou silou, protože sami nedáváte na obranu dost. Jenže vy na to nedbáte a spolčujete se s naším úhlavním nepřítelem Ruskem. A ještě vám v tom pomáhá část Evropy. Takže to nedopustíme.

V této souvislosti lze připomenout, že navzdory studené válce byl v první polovině osmdesátých let dokončen transsibiřský plynovod z tehdejšího SSSR do západní Evropy. USA to také nesly nelibě a uvalily sankce na evropské pobočky amerických firem, které se na výstavbě podílely. Prezident Ronald Reagan nicméně nakonec projevil více tolerance, když prohlásil „Tak ať si mají svůj zatracený plynovod, ale bez amerického vybavení a technologií“.

Dnes je s tolerancí konec. Evropa musí vzít na vědomí, že v americko-evropských vztazích nastávají jiné časy. Společné hodnoty jsou pro USA sice deklaratorně významné, na prvním místě se ovšem ocitají peníze. Takže jde třeba o společné zbrojní projekty v rámci NATO nebo dodávky amerického zkapalněného zemního plynu do Evropy. A vedle toho by spojenci měly bezvýhradně podporovat USA v jejich soupeření s hlavními protivníky, tj. s Ruskem a Čínou. Ve zkratce řečeno dochází k přeformátování vztahů USA se spojenci, které by i s použitím sankcí mělo vést k upevnění pozic USA a zadržování ekonomických protivníků, jak současných, tak potenciálních. Německo, resp. Evropa mezi ně bezesporu patří.

Z pohledu amerických strategických zájmů se jedná o logický přístup. A z evropských? Spory mezi USA a Německem by mohly představovat impuls k nezávislejší evropské zahraniční politice. Jenže konsensus k tomu v EU není, což dokazuje i tvrdá oponentura projektu Nord Stream 2 ze strany Polska nebo pobaltských zemí. Výběr mezi Washingtonem a Berlínem není u nich na pořadu dne.

Jaká tedy může být další perspektiva? Julia Friedlanderová, specialista na ekonomické sankce z Atlantické rady je toho názoru, že sankce nepovedou k tomu, že by plynovod nebyl dostavěn. Konečný výsledek bude nakonec pro Západ nevýhodný: mezi spojence bude zaset další svár, kvůli něčemu, k čemu stejně dojde, a Rusko z celého sporu vyjde jako vítěz.

(Autor je bezpečnostní analytik)